

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Луцький національний технічний університет
Рада підприємців при Кабінеті Міністрів України
Інститут демографії та проблем якості життя НАН України (м. Київ)
Інститут економіки промисловості НАН України (м. Київ)
Волинський осередок ВГО «Спілка економістів України», Волинський обласний центр зайнятості
Головне управління статистики у Волинській області
Київський національний університет будівництва і архітектури
ДНУ «Академія фінансового управління» (м. Київ), Хмельницький національний університет
Державний університет економіки і технологій (м. Кривий Ріг)
Донецький національний університет імені Василя Стуса (м. Вінниця)
ДВНЗ «Донецький національний технічний університет» (м. Луцьк)
Міжнародний економіко-гуманітарний університет ім. академ. С. Дем'янчука (м. Рівне)
Державний університет «Житомирська політехніка» (м. Житомир)
Мукачівський державний університет (м. Мукачево)
Університет Марії Кюрі-Склодовської у Любліні (м. Люблін, Польща)
Управління статистики у Жешуві (м. Жешув, Польща), Академія Замойська (м. Замость, Польща)
Національна торгово-промислова палата у Варшаві (м. Варшава, Польща)
Фундація «Інститут сталого розвитку» (м. Варшава, Польща)
Технічний університет – Варна (м. Варна, Болгарія)
Сільськогосподарська академія університету імені Віговта Великого (м. Каунас, Литва)

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИМИ СИСТЕМАМИ

IX Міжнародна науково-практична конференція

Луцький національний технічний університет

15 грудня 2023 року

Частина 1

THE ACTUAL PROBLEMS OF SOCIAL AND ECONOMIC SYSTEMS MANAGEMENT

9 th international scientifically-practical conference

Lutsk National Technical University

15 December, 2023

Part 1

Луцьк – 2023

1. Exports of goods and services | The World Bank. URL: <https://data.worldbank.org/indicator/BX.GSR.GNFS.CD>
2. The Observatory of Economic Complexity. URL: <https://oec.world/>
3. Експорт України у 2022 році: головні тенденції, сектори та регіони | Експортний напрям Дія.Бізнес. URL: https://export.gov.ua/news/4570-eksport_ukraini_u_2022_rotsi_golovni_tendentsii_sektori_ta_reghoni
4. Україна в 2022 році експортувала майже 100 млн. тонн товарів | Міністерство економіки України. URL: <https://me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=1487b1f5-eeb7-4946-b9c8-3370f20568a2&title=UkrainaV2022-RotsiEksportovala>
5. Сильне плече аграріїв. За вісім місяців 2023-го агросектор приніс Україні у п'ять разів більше виручки, ніж металургія. Які країни купують українське? Дослідження | Forbes Україна. URL: <https://forbes.ua/money/silne-pleche-agrariiv-za-visim-misyatsiv-2023-go-agrosector-prinis-ukraini-u-pyat-raziv-bilshe-viruchki-nizh-metalurgiya-zagalom-mi-eksportovali-tovariv-na-245-mlrd-yaki-kraini-kupuyut-ukrainske-dosli-11102023-16579>
6. Міністерство аграрної політики та продовольства України: підготовка до євроінтеграції | Міністерство аграрної політики та продовольства України. URL: <https://minagro.gov.ua/news/ministerstvo-agrarnoyi-politiki-ta-prodovolstva-ukrayini-pidgotovka-do-yevrointegratsiyi>
7. Які перспективи та проблеми чекають на українських аграріїв при вступі України в Євросоюз | Forbes Україна. URL: <https://forbes.ua/money/priruchiti-naybilshiy-rinok-biznesmen-aleks-lissitsa-pro-tri-perevagi-ta-tri-vikliki-ukrainskogo-agrosectoru-vid-chlenstva-ukraini-v-es-06042023-12895>
8. Презентація Стратегія розвитку агропромислового комплексу | Міністерство аграрної політики та продовольства України. URL: <https://minagro.gov.ua/investoram/strategiya-rozvitku-agropromislovogo-kompleksu>

Левченко І.В.

доктор філософії,

доцент кафедри міжнародних економічних відносин та туризму

Національного університету

«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»,

м. Полтава, Україна

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД МИТНО-ТАРИФНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ТА ЙОГО АДАПТАЦІЯ У НАЦІОНАЛЬНУ ПРАКТИКУ

На сьогоднішній день, будь-яка держава не може існувати без здійснення регулювання зовнішньоекономічної діяльності, з метою забезпечення захисту національних інтересів на міжнародній арені. Одним із найпоширеніших та ефективних методів такого регулювання є митно-тарифне.

Тарифи та митне регулювання становлять комплекс заходів, які використовуються як комерційні та економічні інструменти контролю зовнішньої торгівлі. Цей тип регулювання є економічним методом, оскільки основним фактором є ціна імпорту та експорту, включаючи переробку та фінансування. У деяких випадках зібраний податок або його зміст є митом. Основний напрямок регулювання торгівлі у деяких країнах визначається національними митно-тарифними правилами. Процес збільшення обсягів міжнародної торгівлі та фінансових потоків підвищує значення держави, тобто процесу регулювання зовнішньоторговельних та фінансових потоків. Системи регулювання використовують як платні, так і безкоштовні методи.

Європейський вектор України характеризується визнанням інтеграції як засобу підтримки національної незалежності, національної безпеки, політичної стабільності, економічного, інтелектуального та соціального розвитку. Різні країни світу активно впроваджують вимоги СОТ щодо лібералізації торгових відносин і переходу від нетарифних процедур до тарифних.

Щодо України, то використання досвіду передових держав світу в процесі формування її митної політики та використання інструментів митного регулювання є вкрай необхідним. Слід аналізувати досвід як розвинутих країн, так і країн з перехідною економікою [1, 2].

Більшість держав у здійсненні митно-тарифного регулювання експортно-імпортних операцій керуються рекомендаціями міжнародних організацій. Наприклад, у багатьох країнах з метою заохочення припливу капіталу, мито накладається лише на імпортні товари при відсутності експорту, у США експортне мито заборонено на законодавчому рівні взагалі.

Дієвим методом захисту національного виробника є такий метод митного регулювання як тарифна ескалація. Його сутність полягає у тому, що ставка мита збільшується відповідно до ступеня обробки товару – митна ставка на готову продукцію суттєво перевищує ставку на матеріали, сировину та комплектуючі. Проте даний метод має і негативний наслідок: у випадку застосування тарифної ескалації з боку високорозвинених держав, вони перешкоджають доступу готової продукції з низько розвинених країн, і в такий спосіб блокують розвиток їхньої економіки.

Нерідко митно-тарифне регулювання використовується також як засіб стимулювання експорту товарів. Так, в Індонезії, якщо експортер представляє план експорту із зазначенням імпортерських матеріалів, а також подає банківську гарантію, в такому разі імпортер цих матеріалів звільняється від сплати мита через отримання ліцензії на імпорту ресурсів, а мито сплачує експортер у тому випадку, якщо у вказаний час не вивезе 85% продукції. У Китайській Народній Республіці з метою сприяння експорту діє система надання різних пільг та сприяння процесу експортних операцій. Одночасно імпортерам заборонені пільги, а також введено додаткові тарифи за прискорення митного оформлення.

Однак слід констатувати, що уряди не всіх держав діють за таким принципом. Частими є випадки, коли політика стимулювання експорту та сприяння розвитку національного виробника не поєднується створенням перешкод для імпорту товарів з-за кордону. Так, в Японії діє система податкових пільг для імпортерів.

Уніфікація тарифних ставок важлива для митного та податкового регулювання. Сьогодні традиційна політика багатьох країн рухається в цьому напрямку. Так, Чилі має одну ставку 15%, а Болівія має дві ставки: 10% і 17%. Ряд держав-членів міжнародної економічної системи видають правила, що інтегрують тарифи. Такі реформи часто супроводжуються зниженням середнього рівня безпеки, і уряд досягав цього двома методами:

- методом «коцертіна» (на кожному етапі реформи вищі ставки зменшуються до наступного нижчого рівня, наприклад, у Коста-Ріці і Гватемалі),
- або методом «радіального» (пропорційного) зниження (на кожному етапі усі ставки зменшуються на визначену кількість відсотків, наприклад, Мексика).

Сьогодні Україна активно вивчає практичний досвід у сфері митного захисту та міграції з метою інтеграції національного законодавства відповідно до законодавства країн ЄС. Процес глобалізації посилив конкуренцію на світовому ринку, тому важливіше захистити країну та внутрішній ринок з одного боку, підтримуючи вітчизняне виробництво з іншого. У цьому контексті необхідно розвивати традиційні інструменти забезпечення конкурентоспроможності вітчизняного виробника та економічної безпеки України. Так, у 2018 р. з метою спрощення митного документообігу та в рамках виконання Україною зобов'язань щодо застосування міжнародних документів у митній справі та торгівлі, а саме так званих Customs Blueprints, Державна фіскальна служба була розділена на Державну податкову службу України та Державну митну службу України. Щодо зниження митних ставок як результату впровадження режиму преференцій, то за умовами Асоціації ініційовано асиметричний процес відкриття ринків.

В 2020 році країни ЄС скасували ввізні мита на 94,7% видів промислової та 82,2% видів сільськогосподарської продукції та 83,4% харчової продукції. Україною, урахувавши чутливість національного ринку, введено пільгові митні режими лише для 49,2% видів продукції за всіма товарними групами. Змінилися також рівні тарифного захисту: в Україні на імпорту з ЄС ставка мита в середньому знизилася до 2,24% (проти 4,95%), для українських товарів, які ввозяться до ЄС, ставка становить 0,5% (проти 7,6%).

Європейський досвід свідчить про переваги застосування різних ставок ПДВ до окремих видів продукції. Впровадження цих платежів для забезпечення ефективної реалізації Регламенту ПДВ є важливим для України [2, 3].

В останні роки співпраця України з іноземними партнерами досягла свого піку. Ці відносини є першим кроком до покращення умов зовнішньої торгівлі та покращення

внутрішнього бізнес-середовища. Державна митна служба України, як суб'єкт митної справи та митного захисту, має найкращі у світі знання у сфері податкового та митного адміністрування, знання щодо збору надходжень до державного бюджету та якості традиційних послуг. У рамках двосторонньої співпраці зросла кількість іноземних податкових органів, з якими ми співпрацюємо протягом тривалого часу. Компанія співпрацює з міжнародними організаціями, такими як Всесвітня митна організація (WCO), Організація економічного співробітництва та розвитку (OECD), Європейська організація з внутрішніх податків (IOTA) і Німецьке товариство міжнародного співробітництва (GIZ).

Отже, вивчаючи досвід зарубіжної митниці та митний менеджмент, можна зробити висновок, що для України, як країни з нерозвиненою економікою, все ще існують серйозні проблеми з врахуванням переваг вільної торгівлі. Відсутність належної фінансової підтримки обмежує ділову активність міжнародних підприємств. Існують значні реальні (а не номінальні) асиметрії у доступі до зовнішніх ринків, товарів і послуг. Ця асиметрія поглиблюється зменшенням популярності простих (тарифних) форм захисту та зростанням значення більш складних і часто прихованих форм захисту. Тому сьогодні постає питання про новий раунд багатосторонніх торговельних переговорів, спрямованих на вільний доступ до ринків розвинених країн і встановлення правил зовнішньої конкуренції на цьому ринку. У той же час менші країни все ще мають можливість проводити простішу торговельну політику.

1. Величко К.Ю., Носач Л.Л., Печенка О.І. Особливості митного регулювання зовнішньоекономічної діяльності в умовах євроінтеграційного спрямування // Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг. – 2019. – Вип. 1. – С. 109-122. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/esprstp_2019_1_12.

2. Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність» від 04.03.2023 р., № 2881-IX [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-12>

3. Закон України «Про Митний тариф України» від 19.10.2022 р., № 2697а-IX [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697>

Ліщук Н.В.

к.держ.упр., доцент, доцент кафедри економіки та фінансів
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет
ім. акад. С. Дем'янука», м. Рівне, Україна

РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІЧНА ПОЛІТИКА, ЯК ЗАПОРУКА ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ УКРАЇНИ

Проблеми якісного економічного зростання впродовж останніх десятиліть залишаються актуальними для економічної науки. Вони є настільки складними та багатоаспектними, що процес їх теоретичного розуміння та методологічного визначення ще й досі незавершений. Особливої актуальності цей процес набуває в період реформування в економіці та суспільстві, оскільки якість економічного зростання стає реальним відображенням соціально-економічного розвитку регіонів та держави. Вона характеризується ефективністю використання ресурсів, підвищенням добробуту населення, технологічним оновленням виробництва тощо. Тому забезпечення умов та можливостей довгострокового економічного зростання є завданням стратегічного значення для будь-якої країни і України, зокрема.

Концепція економічного зростання як результату розширеного відтворення давно себе вичерпала. Тому на часі питання про визначення нових якостей економічного зростання, що спрямовані не просто на розвиток виробництва, а на розвиток «індустрії добробуту». Під «індустрією добробуту» слід розуміти комплекс галузей економіки та сфер економічної діяльності, спрямованих на забезпечення високих стандартів життя населення незалежно від місця його проживання. Така постановка питання вимагає розробки концепції нової якості економічного зростання, в основі якої лежать процеси інтенсифікації економічного розвитку регіону за рахунок чинників, що забезпечать не тільки кількісне зростання, а й якісні зміни в структурі споживання і нагромадження та зміни соціальних параметрів розвитку територій.